



## «AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1918-ci il 10 dekabr (Çarşənbə axşamı günü) tarixli 61-cı nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transferasiyası



## AZƏRBAYCAN

Şənbə, 6 rəbiüləvvəl sənə 1337.  
10 kanuni-əvvəl sənə 1918.Gündəlik siyasi, ictimai, ədəbi,  
iqtisadi türk qəzetəsidirMəhəlli-ıdarə:  
Bakı, Vorontovski və Qubernski  
küçələrin künçündə 4 nömrəli evdə  
"Azərbaycan" ıdarəsi.

Telefon nömrə: 39-60.

Tək nüsxəsi 70 qəpik.

Türk və islamliğa müfid məqalələrə  
səhifələrimiz açıqdır.

Dərc olunmayan övraq iadə edilməz.

Dərc edilən məqalətin mükafatını  
ıdarə təyin edir.Abunə şəraiti:  
Yanvarın birinədək Bakı üçün 24,  
başqa şəhərlərə 35 rublədir.  
Bir aylığı Bakıda 12,  
başqa şəhərlərdə 19 rublədir.Elan fiat: sətəri 3 rublə. Kərratla gedən  
elanlar üçün güzəşt edilir.

## TELEQRAF XƏBƏRLƏRİ

## Qarabağda

Ağdamdan Azərbaycan Hökumətinə böylə bir teleqraf çəkilməlidir:

İngilis və fransız heyəti, Andraniklə məhəlli [yerli] ermənilərin müsəlmanlar əleyhinə heç bir tacavüzdə bulunmayacağına vədinə zəmin olduqdan sonra, dünən Tərtərə varid olmuşdur [gəlməlidir].

Dünən Şuşadan rəsmi xəbər alınmışdır ki, ermənilər Zabux dairəsində müharibə başlayıb, bir neçə evləri yandırmışlar. Şuşa və Əsgəran ətrafında olan dağlarda 400-500 nəfərdən ibarət müsəlləh [silahlı] erməni dəstələri zahir olmuşlardır. Müttəfiq dövlət nümayəndələrinin və ermənilərin vadi məlum olduğu kimi, əhval daxi də fənaləşmişdir. Ermənilərə məlumdur ki, Türkiyə əsgərlərinə ermənilərə güllə atmağa əmr verilməmişdir. Bu şəraitlə [bu şərtlərdə] şübhə yoxdur ki, Şuşa əsənlilə ermənilərin töməni [yemi] olacaqdır. Erməni dəstələrinin Şuşa və Əsgəran yaxınında nümayən olmaları [görünmələri] yolu bağlamaq arzusu ilə həll [izah] edilir. Şuşanın özündə bir çox ermənilərin əsgəri lıbasda zahir olmaları həyəcana bais olub, silah daşmağa qadir olan müsəlləhmanlı şəhəri tərək etməyə məcbur etmişdir. Bu tövr kəskinləşmiş hələt çox davam edə bilməz. Xahiş edirik, ingilis və Türkiyə komandanlığı sazış gırasiniz və bir çarışma üz verdikdə, bu çarışmanı dəf etmək üçün türklərə müsəidə [icazə] veriləsinə nail olasınız. Bununla bərabər xahiş edirik Tomsona bəyan edəsiniz ki, bu əhvəli nümayəndələrlə deyil, ancaq onun özünü iştirakı və ciddi tədbirləri ilə xilas etmək olar.

Milli Komitə üzvləri:

Y. Musayev, Əli bəy Behbudov

## Gürcü Teleqraf Acentəliyindən

\* Vladıqafqaz simsi teleqraf stansiyası Nauendan böylə bir teleqraf qəbul etmişdir: Almaniyanın sabiq Kronprinsi Hollandiya sərhədində qaçmaq istədikdə, alman revolyusionerləri tərəfindən güllələnmişdir.

\* Müttəfiq dövlətlərin dəniz qüvvələri Sevastopoldadır. \* Almaniya əsgərləri şərq əyalətləri taxliyə etməkdədirlər. Hal-hazırda Livoniyada alman əsgərləri Dvina nəhrini keçməkdədirlər. Krimda olan alman əsgərləri Sevastopoldan dəniz tərqi [yolu] ilə Nikolayevə hərəkət edirlər ki, sonradan dəmiryol ilə azim olsunlar [hərəkət etsinlər].

## Royter teleqrafları

\* Lehistan əsgərləri ukraynalıları əzərək Brest-Litovsk və çənubunda yerləri işğal etmişlərdir.

\* Türkiyənin hamı hərbi bəmləri Müttəfiqlərə təslim edilib, İstanbul cam edilmişlərdir. "Qyoben" gəmisini ilə dörd alman sualtı qayığı və Rusiya Qara dəniz donanması daxi Müttəfiqlərə təslim edilmişdir.

\* Çörçil Dandide söyləyirdi nitqində demişdir ki, İngiltərə nümayəndələri Sülh Konfransında bütün Avropada məcburi olan mükəlləfiyyəti-əsgəriyyənin [hərbi mükəlləfiyyətin] ləğvini tələb edəcəklərdir.

\* Belçika kral və kraliçası Parisə varid olmuşlardır [getmişlər]. Yelisey sarayında onların şərfinə kəşidə edilən [tərtib edilən] ziyafətdə təbrik nitqləri söylənmişdir.

\* Lord Robert Sesil ingilis Cəmiyyəti-Əqvam [Millətlər İttifaqı] şöbəsi başçısı sifəti ilə Sülh Konfransında iştirak edəcəkdir.

\* Vilson Konqreni [Konqres] açıqdı, bahar fəslində sülh elan ediləcəyi ümidini izhar etmişdir [bildirmişdir]. Dənizlər üçün təzə məramnamə hazırlanması arzu edilir. Çünki, Amerikanın məramnaməsini gələcək ümumcəhan siyasətinə tətbiq etmək rava deyildir.

\* Berlində bolşevik inqilabi təyid [təsdiq] olunmayıb. Biləks [əksinə], Amsterdam teleqrafı xəbər verir ki, cəbhədən gələn xassə əyləylər [qvardiya əyləyləri] Ebert Hökuməti tərəfinə keçmişlərdir. \* "L. A." qəzetəsi deyir ki, Hollandiya Hökuməti, kazyeri Müttəfiqlərə verməkdən qəti surətdə imtina etməlidir.

## QƏZETLƏRDƏN

\* General Denikin Zaqafqaziya Milli Şurası nümayəndələrinə xəbər vermişdir ki, rusların rız təbəəsi olduqları bəyanatını nəzərə almayıb, gürcü əsgərləri cərgəsinə dəvət edilənlərini səhv və tezliklə ləğv edilməli add [hesab] edir.

\* Xarici İşlər Nazaratından [Nazirliyindən] alınan xəbərlərə görə, Müttəfiqlər bolşeviklərlə mübarizə etmək üçün Yassıda müfəssəl bir plan hazırlamışlardır. Müttəfiq dövlət əsgərlərinin üssül-hərəkəsi [bazası, hərəkət mərkəzi] Ukrayna olacaqdır. Müttəfiqlər Ukrayna, Murman və Pribaltik tərəflərindən Petroqrad üzərinə hücum edəcəklərdir. Müttəfiqlər birinci növbədə Moskvanı işğal etməyə çalışacaqlardır.

\* "P. K." qəzetəsi xəbər verir ki, təşrinin-saninin [noyabrın] 8-ində Kiyevdə bolşevik simsi teleqrafından bu sözlər tapılmışdır: "Imperialistlər Baltik dənizində ağalıq edib, Kronşəddəti gülləyəyirlər." \* Romaniyadan Kiyevə iki dəstə Amerika zabitləri gəlmişlərdir. Verilən xəbərlərə görə, Amerika zabitləri izhar etmişlər ki, iki həftədən sonra Kiyevə iki Amerika əsgəri firqəsi [diviziyası] gələcəkdir.

\* General Bertlonun komandası altında Novi Bessarabiyada Müttəfiq dövlət dəstələri Tuna nəhrini keçib Odesşaya hərəkət edirlər.

## Tersk oblastında

"Yedinyaya Rossiya" qəzetəsi Tersk oblastında vaqe olan hadisələri böylə yazır:

Qafqaziya ordusu komandanının qardaşı G. F. Biçeraxov tərəfindən Kazax Xəlx Şurası paytaxtı elan edilən Mozdok şəhərinin bolşeviklər tərəfindən zəbt edilməsi haqqında ən mövsuq [mötəbər] xəbərlər alınmışdır. Tersk oblastında çoxdan bəri ki, hadisələr vaqe olmaqdadır. Könüllu orduya çoxdan məlumdur ki, Tersk kazakları bolşeviklər tərəfindən olmasalar da, hər halda bolşevizm fikri kazaklar arasında möhkəm bina salmışdır. Bolşevizmlə zəhərlənmiş kazakların bir hissəsi də bolşeviklərlə həvəssiz mübarizə edir. Ancaq Tersk kazaklarının az bir hissəsi bolşeviklərlə ürkədən mübarizəyə qalxmışdır. Böyük zəhmətlərdən sonra Kazax Xəlx Şurası öz arasından Müvəqqəət Hökumət intixab etmişdir [şəçmişdir]. Bu hökumət heyətinə G. F. Biçeraxov, Pyatiqorsk şəhər rəisi Orlov və bir nəfər

Semyonov nam [adlı] daxil olmuşlardır. Bu hökumət 18-dən 55 sinə [yaşa] qədər olan kazakları silah altına dəvət edib, böyük bir ordu vücuda gətirmişdir. Bu ordu ədədəcə artıq idiyşə də, lakin ordu arasında bolşevizm ruhu olduğundan, təşkilat cəhətdən xeyli zəif olub əməliyyəti-hərbiyyəni idarə edici başçılar yox idi. Hərçənd, rəsmi surətdə əməliyyət işləri general Mistulovun əlində idiyşə də, həqiqətdə bütün işləri Biçeraxov iki nəfər yoldaşları ilə idarə edirdi.

Təşrinin-saninin [noyabrın] ibtidalılarında [əvvəllərində] Tersk ordusu xəbər almışdır ki, Könüllu ordu Mədan Sularında olan bolşeviklər əleyhinə hücumə keçəcəkdir. Tersk ordusu da var qüvvəsi ilə çalışıb, bolşevik əsgərlərinə müsəlləh [silahlı] surətdə Svyatoy Kreştə çəkilmək imkanını verməməli idi. Tersk ordusu bu vəzifəni öhdəsinə almışdı. Sol cənəhdə bir dəstə qoyulmuşdu ki, Kabarda vasitəsi ilə Könüllu ordu, Kirovun osetin dəstəsi və Serebryakovun komandası altında olan kabardın dəstələri ilə münasibəti [əlaqəni] saxlamışdı. Təşrinin-saninin 5-ində Tersk ordusu öz vəzifəsi ifası üçün bolşeviklər əleyhinə hücumə başladığıda, düşmənin ədədəcə artıq və mükəmməl surətdə silaha malik olması anlaşılmışdır. Tersk ordusu hücumə bolşeviklər tərəfindən dayandırıldıqdan sonra, bolşeviklər özləri hücumə keçib Tersk ordusunu Proxladniyə və daha da gəriyə çəkilməyə məcbur etmişlərdir. Tersk ordusunun geri çəkilməsinə ümdə səbəblərdən biri də kazaklar arasında olan bolşevik təşviqatçıları olmuşdur. Bunlar kazakları inandırmışlar ki, kazakların bolşeviklərə heç bir işləri olmayıb, ancaq onlar ələlümdə [əsəsdə] əksinqiləbçilərlə mübarizə edirlər. Bolşeviklər öz qalibiyyətlərinə ümidvar olub az bir qüvvə ilə hərəkət edirmişlər. Tersk kazakları geri çəkilməkdə davam edib, az bir müddət ərzində Mozdoka qədər çəkilmişlərdir. Tersk Hökuməti burada bolşeviklərə müqavimət göstərmək istəmişdir.

Məlum olduğu üzrə, Mozdok şəhəri də az bir müddətdən sonra süqut etmişdir. Mozdok əhalisinin halı məlum deyildir. Zənn edildiyinə görə, Müvəqqəət Hökumətlə əsgərlər Kizlyara çəkilmişlərdir. Kazax Xəlx Şurasının tarixi bu qərar üzrə qurtarmışdır.

Naqı edirlər ki, Tersk ordusu komandanı general Mistulov bolşeviklərin hücumunu bildikdən sonra ağılaya-ağılaya öz kazaklarının yanına gəlib, onlardan bir hissəsinin bolşeviklər əleyhinə hücumə razı olduqlarını xahiş etmişdir. Lakin, bolşevik təşviqatçılarınin sayısında kazaklar hücumə razı olmadıqda general, kazakların yanındaca özünü öldürmüşdür.

General Kolesnikov dediyinə görə, Proxladni işğal edildikdə bolşeviklər cəvan kazakları qırıb, arvadların və qızların namusuna tacavüz etmişlərdir. Bolşeviklərin cənubə tərəf hücum edəcəkləri xəbərləri yalandır. Mövsuq [etibarlı] xəbərlərə görə, bolşeviklər bu qiş fəslini rahat keçirməkdən ötrü Tersk oblastını zəbt etmişlərdir.

## Fransa nümayəndəsi

Fransa zabiti Şardinye Bakıdan Tiflisdəki Ermənistan mürəxəsssiyinə [nümayəndəliyinə] xəbər vermişdir: Ən yaxın zamanda Ermənistana Fransa nümayəndəsi gələcəkdir.

## Suxumda ingilislər

Təşrinin-saninin [noyabrın] 29-da İngiltərə minanosu [torpedo gəmisini] eskadrası müdiri öz məiyəti ilə [müşayiət edənlərlə] Suxuma varid olmuşdur [gəlib çatmışdır].

## Potida ingilis vaporları

Təşrinin-saninin 30-da Suxuma getmiş ingilis hərbi vaporları Potiya gəlmişlər.

## PARLAMAN ƏTRAFINDA

Bakı Erməni Milli Komitəsi Azərbaycan Rəisi-vükəlasına [Baş nazirinə] böylə bir əz-hal göndərmişdir:

"25 noyabr 1918-də Hökumət, Erməni Milli Komitəsinə təklif etmişdir Azərbaycan Parlamentində iştirak üçün beş məbus [millət vəkilini] göndərsin. Bunun cavabında Erməni Milli Komitəsi məzkur [deyilən] məsələni müzakirə edərək, Azərbaycanda ermənilərin imdi ki vəziyyət və həyatı şəraiti altında Parlamenta məbus göndərməyi qeyri-mümkün add [hesab] etdi. Azərbaycan Parlamenti bir zamanda açılır ki, Bakı erməniləri külli miqdarda dinc erməni əhalisinin ancaq Müttəfiqlər qoşunu vürudu [gəlişi] ilə xitam-pəzir olmuş [sona çatmış] qırğın və talanına bais müddətə sentyabr hadisəsini keçirmiş və bu günədək minlərcə erməni əsiri külli tələfatı mövcib [itkilərə yol açan] ağır şərait altında qalmaqdadırlar. Bu hadisələrdən dolayı, Bakı erməni [əhalisi] müğayiri-insaniyyət [insanlığa sığmayan] dəhşət və kabus keçirməklə bərabər, vəziyyət və şəraiti-hazirə [hazırkı şərait] imkan versəydi, erməni milləti nahiyənin mədəni quruluşunda birgə çalışmaq üçün Parlamenta daxil olmağı mümkün add [hesab] edərdi. Fəqət, Bakı erməniləri, siyasi və milli-mədəni mənafecə Azərbaycanın sair yerlərindəki ermənilərə ayrılmaz bir rabitədədir. Halbuki, bir ildən bəri cəbrən [zorla] və qəsdən yol bağlanıb sərbəst gedis-gəliş kəsildiyindən, öz cəməatının kökünü və əksəriyyətini təşkil edən qismi ilə əlaqəsi kəsilməmiş olduğundan, bit-təb' [təbii ki], qabaqcıl onlarla bir yerdə mühüm məsələləri və övzəni [vəziyyəti] müzakirə etmədən və sair ermənilərin qərar və təsəvvüratini [fikirlərini] bilmədən, Bakı Erməni Milli Şurasının imkanı və ixtiyarı yoxdur [ki], Parlamenta ümumi erməni mənafeyini nümayiş etdirməsin və onların ehtiyacatının qanuni müdafiəyi [müdafiəçisi] olsun. Buna görə, Bakı Erməni Milli Şurası Azərbaycan türklərinin kəndi müqəddəratını kəndi əlinə almaq və sərbəst milli-mədəni tərəqqi hüququna malik olduqunu etirafla [qəbul edərək], şəraiti-hazirə mövcibinca [hazırkı şərtlər daxilində] Azərbaycan Parlamentinə nümayəndə göndərməkdən imtinaya məcbur olur. Sadə, Şura müdiri, katib."

Həman iclasda isbatı-vücut [iştirak] edən ictimaiyyəni-inqilabiyyəni Firqəsi [Sosialist inqilabçılar Partiyası] nümayəndəsi, komitənin qəbul etdiyi bu qərarın mənasını məzmununa kifayət etmə-yərək, sosial-revolusionerlər namından [adından] böylə bəyanat vermişdir:

"Sosial-revolusioner firqəsinin Bakı təşkilatı, Azərbaycan türklərinin müqəddəratı-milliyətlərini öz əllərinə almaq ideyasını təbrik edir. Türklər öz müqəddəratlarını müttəhid [birləşmiş; vahid] Rusiya Federasyonu daxilində öz əllərinə almaldırlar. Azərbaycan Cəmiyyəti, zahmətkəs xalqın tərəqqisini o vaxt təmin edə bilər ki, böyük Rusiya Federasyonunun müsavili-hüquq [barabərliyi] bir üzvü olsun. Azərbaycan Parlamenti ancaq məhəlli [yerli] parlament, müttəhid Rusiya Parlamenti ola bilər. Milli parlament almaq üzrə o vaxt səlahiyyətərdə olar ki, demokrasi əsaslar üzərinə seçilsin. Bu mülahizə ilidir ki, biz Azərbaycan Cəmiyyətinin istiqlalını qəbul edəmməriz və şimdiki əsasla çağırılmış Parlamentini nə həqqi-

hakimiyyətdə malik, nə də məhəlli parlament deyə tanıya bilməriz. Biz var qüvvəmizlə çalışacağıız ki, Azərbaycan Cəmiyyəti Rusiya Federasyonunun bir üzvü olsun və Azərbaycan müqəddəratını dürüst əsaslarla seçilmiş parlament vasitəsilə demokratiya [xalq] təyin və hall etsin. Ermənistan, Gürcüstan və sair cəmiyyətlərə də qarşı bizim rəftarımız eynidir."

## BÜTÜN AZƏRBAYCAN VƏTƏNDAŞLARINA

Millətədaşlar! Vətəndaşlar!

Azərbaycan Cəmiyyəti Məclisi-Məbusanının açıldığı münasibətlə sizləri təbrik ediriz.

Təbrik edirik azəri türklərini ki, ürəklərinin dərin guşələrində əzizlədikləri böyük əməlləri [arzuları] hasil olubdur.

Təbrik edirik müsəvat məfkurəsi ilə mə'nus olan [barabərlik məfkurasına isinişmiş] millətədaşlarımızı ki, bu gün onlar Azərbaycan fikrinin qövləndə feilə [sözəndə işə] gəlməsinə göstərən bir böyük vəq'əni [hadisəni] dəxi seyr edirlər.

Təbrik edirik firqəçi yoldaşları ki, qaldırdıqları Azərbaycan bayrağı bu gün millət vəkililərinin başları üzərində pərçəməndə olur [dalğalanır].

Təbrik edirik bütün vətəndaşları ki, haqq, ədalət və müsəvat nigəhbəni [keşikçisi] olan bir müəssisəyi-hürriyyət təşkil olunur.

Əvət, böyük fikrin, fikri-istiqlalın, Azərbaycan hürriyyət və istiqlalının arzuçəşləri [arsudənə olanlar] sevinsin! Bu arzu yolunda şəhid düşsən, bu arzu ilə ölənlər millətdə və vətəndaşlarda da ruhu şad olsun.

Azərbaycan Məclisi-Məbusanı açılır. Fəqət, vətəndaşlar, biliniz ki, bu gündən biza böyük və olduqca müşkül imtahan günləri başlayır. Azərbaycan Məclisi-Məbusanı bizə bir imtahandır. İmtahan göstərməliyiz. Həddi-rüşd və bülüğa yetmiş [həddi-bülüğa çatmış] vətəndaş olduğumuzu isbat etməliyiz. Bu imtahən millətin vəkililəri, vəziləri [nazirləri] verdikləri kimi, millət özü də bu imtahana girməlidir. Millət, Məclisinin dalında durmaz, onun qərarlarına təbə olmaz, onun ehtiramını saxlamazsa, biliniz ki, vətəndaşlar, Məclis öz-özünə heç bir şey edə bilməz.

Bu gün hər şeydən əvvəl Azərbaycan istiqlalı qurtarmaq lazımdır. Çünki, olduqca ağır bir vəziyyət, müşkül bir əmr [həl; iş] altındayız. Bunun üçün də daxili nizaları [çəkişmələri] şiddətləndirməyərək bütün firqələr birləşməli, vətən və hürriyyəti-vətən [vətənin azadlığı] namına birləşməlidirlər.

Bəşinci ilə varan millətlər qovğası indi xitama erir [sona çatır]. Bu müharibənin nəticəsində o müharibə qədəm müəzzəm [əzəmətli] bir hadisə zühur edir. Millətlər, hürriyyət və istiqlal boyrağı açır. İstibdadlar yıxılır. Dünya xəritəsi yeni hökumətlərə bəyənir. Millətlər azad və müstəqil olacaq. Dünya azad millətlərdən ibarət bir "Cəmiyyəti-Əqvam" [Millətlər Cəmiyyəti] şəklinə girəcək.

Millətlərin hürriyyəti, millətlərin cəmiyyəti. İştə, bu günün siyasiyi, bu günün şüarları!

Paytaxtımızda bulunan Müttəfiq dövlətlərin bayraqlarında dəxi bu cümlələr yazılıdır. Müttəfiqlər bu gün bayraqlarında yazılan bu şüarı bilfiel [əməli olaraq] haqqımızda tətbiq etməmişlərsə də, bilimsal bunun Sülhi-Ümumi Konqresində həll olunacağına rəsmən elan etmişlərdir.

Sülhi-Ümumi Konqresi, vətəndaşlar, istiqlal paylayacaq deyə düşünüləsin! Çünki bu, kəndisini aldatmaq olar. Konqre israr və istehqaqla [israrla və haqqı çataraq] istənilən istiqlalı təsdiq edəcək. Bunun üçün çalışalım, hər növ şəxsi mənəfaətlərin üstünə çıxalım, özümüzlə unudalım, millətimizi düşünəlim, Məclisimizlə müttəhid [bir, birgə] olalım! İşlərimizi, idarəmizi yoluna qoyalım! O zaman əmin olalım ki, haqqımızı alarız.

Vətəndaşlar! "Cəmiyyəti-Əqvam" beş sənəlik qıtıl [qırğın] nəticəsində millətlərin vicdanından doğmuş öylə ələmlər işiq-ləndirici bir qəvəndir ki, feyzi bütün ələmə şamilidir. Çalışalım, səy edalım, qardaşlar, ki Azərbaycan ulfıqı bu günəşin üzünə həll [pərdə, örtü] olacaq buludlar və dumanlarla örtülməsin. Bu isə bizim ələmizdədir. Bunun üçün bütün firqələr müttəhid olmalı, bütün təbəqələr təhammül etməli [düzün nümayiş etdirməli], Məclisi-Millinin dalında səddi-İsgəndər kimi duraldırlar.

İştə, vətəndaşlar, bu gün Azərbaycan Məclisi-Məbusanının açıldığı gündə sizi fədakarlığa, ittihadə dəvət edirik. Müttəhid və fədakar olalım tainki:

Yaşasın Azərbaycan Cəmiyyəti!

Yaşasın Cəmiyyəti-Əqvam!

Türk ədəmi-mərkəziyyət firqəsi  
"Müsəvat" Mərkəzi Komitəsi

ÖZGƏYƏ QUYU QAZAN  
ÖZÜ DÜŞƏR

Dörd-beş sənəlik ələməşüml [bütün dünyanı əhatə edən], qanlı, dəhşətli bir dövlətlər qovğasının şahidi olduq. Milləli-mütəməddinənin [mədəni millətlərin] bir-birinə və başqalarına etdiklər zülmü sitəmləri, cövrü cəfalara, vəhşiyənə hərəkətləri, pozulan müahidələri [sazişləri], yuxıdan məbadları, güclülər tərəfindən zəiflərin həqqi-həyatına olan təərrüzləri [hücumları], zəhərlı dumanları, ağır topları, tankları və daha bilməz nələrə görədik, eşitdik. Bunlar həp "cahəngirlik" [imperializm] xülyasının səmərası idi. Böylə bir xülyə, milyonlarca bəşər qanı tökdürdü. Müntəzəm şəhərləri, minlərcə kəndləri məzaristanə döndərdi. Milyonlarca qızıl sərf etdirdi. Topraqları bəşər qanı ilə boyadı. Fəqət, nəticə nə oldu? "Aləmə hakim olmaq" arzusu ilə yaşayənlər, fikirləri başqa millətləri əzmək, məhv etmək olanlar öz istadiklərinə nail ola bildilərmi? Xeyr, olamədirlər. Həтта, imdiyə qədər xırda millətləri pəncəyi-əhəni [dəmir pəncəsi] altında saxlayan hakimi-müləqlərin özləri də ortadan qalxdılar. Xırda millətlər isə məhv edilmək əvəzinə öz hürriyyəti-şəxsiyyətlərini, sərbəst və müstəqil yaşamağa haqlı olduqlarını qazanmaq üçün meydana atıldılar. "Ya şəərəfli həyat, ya namusla ölüm" şüarı ilə silaha sarıldılar, qurbanlar verdilər və hələ verirlər. Böylə isə, heç mümkün deyil ki, yaxın bir zamanda xırda millətlərin hüquqi-ixtiyarətli özlərinə çatmasın. Heç mümkün deyil ki, şahidi olduğumuz bu böyük müharibə "böyük fikirlər" arzularda oytamasın. Ədəbiyyət, sənət, fəlsəfə, hüquq, əxlaq və beynəlmiləl əlaqə bütün-bütünlə başqa bir şəkəl və rəng almısan.

Bu qanlı cəng-cidal qurtardıq və ümumsül müahidəsi [saziş] imzaladıq. Həp insanların dimağlarında [şüurlarında] böylə böyük təbədüllət [dəyişiklik] başlayacaqdır: artıq, ələmə hakim olmaq fikri bir fərziyət olaraq qalacaqdır; artıq, kimsə qol qoyduqcu beynəlmiləl müahidələri pozmağa cürət etməyəcəkdir; kimsə başqa millətlərin

istiqlalına, hürriyyəti-şəxsiyyəsinə toxunmaycaqdır; artıq, "özünə rəva görmədiyin şeyləri özgəyə də rəva görmə" kimi əski həqiqət, kimsənin istehzasını mövcib [istehzasına səbəb] olmayacaqdır. Çünki, bəşər doğru yoldan çıxdığından, Cənabi-həqdan üz döndərdiyinin, zahiri təcəm-müləta [görünüşə] vaxtını sərf etdiyinin səmərasını gördü. Təbiri-axərlə [başqa sözlə] fəlakətdən fəlakətə uğradı. "Yuxarı başa" keçmək fikrində oldu da, ən alçaq dərəkələrə [uçurumlara] düşdü. Başqalarının əzmək istədi də, özü əzildi. Çünki, bəşər doğru düşünməyirdi. Öz səadətinin, həmnövünün [həmcinsinin] yuxılib yaxıllıqda gördüdü. Fəqət, yıxdı, yaxdı da səmənzili-saadətə [saadət mənzilinə] vasil olamandı və olammazdı.

Demək, bu qanlı müharibə, bu fəlakət, bu inqilab, insanlar "mənaviyyətdə" tərəf yönəldəcək, zəiflərin hüquqi-ixtiyarətinə toxunma-mağı öyrədəcək və "özgəyə quyu qazan özü düşər" kimi atalar sözünün dəyişilməz əxlaqı cəhənzüml bir qanun olduğunu göstərmiş olacaqdır.

Hüseyn Mirzəcəmalov

## PARLAMANIMIZ MÜNASİBƏTİLƏ

Keçən gün, 1337-ci tarixi-hicri ikinci rəbiül-əvvəldə Azərbaycan dövləti Parlamentinin güşədi [aqlışı] tamam Azərbaycan təbəələri üçün tarixi bir eydi-biməsal [mislisiz bayram] olduğu izharimin-əl-şəmsdir [günəşdən də parlaq fəlakətdir]. Hər tərəfdən, hər şəhərdən, həтта qəsəbələrdən hələ rais Məhəmməd Əmin Rəsulzadə həzrətlərinin adına göndərilmiş teleqramları "Azərbaycan" qəzetasının sütnünə, "Rossiya" otelində, tənha xüsusi nömrəmdə əyləşərək mütəllə edirdim. Hər bir yazılmış kəlmələr mənə təza bir ruh verirdi. "Yaşasın, Azərbaycan istiqlalıyyəti!", "Yaşasın Azərbaycan Cəmiyyəti!" sözlərini ürəyimdən keçirib qəzetanı ta axıra kimi mütəllədən keçirib də gördüm ki, bizim 170 min nəfərli məlik o qədim, o mötəbər, o istiqamətli [mətin] şamaxı şəhərinin cəmiyyəti-xeyriyyəsinə, milli komitəsinə, "Müsəvat" şöbəsinə, "Nicat" şöbəsinə, şəhər idarəsinə əslə bir nişan, bir ələmət yoxdur və nə də görülməyir. Təcili düşündüm ki, ey dili-qafıl, sənin vətənin viranə qalması, sənəin cəmiyyətlərin tarümar olması, cəmiyyətlər üzvlərinin çox hissəsi məhvü nabad olmuşdur [məhv olmuş, yox olmuşdur].

Bunu fikir etdikdə, tənha otaqda yetim uşaq kimi zar-zar ağlamağa başladım. Gözlərim şəhər ətrafı [dörd tərəfi] axtarırdı ki, bəs, hanı mənim yoldaşlarım, hanı mənim arxadaşlarım?

Eyvah! Onlardan daha bir də xəbər gəlməz.

Onlar özlərini, övladlarını, mal-əmlaklarını ilk addımda vətənə, millətə, Cəmiyyətlərə qurban verdilər. Burası lövhədən [lövhədən] pozulmayan, yaddan fərqsız olunmayan [yaddan çıxmayan] bir şeydir.

Bu gün onların ruhları şadlanar bir gündür. Şad olsun o mərhum, mərhumələrin ruhları.

Əvət, mən, Cəmiyyəti-Xeyriyyə üzvlərindən, Milli Komitə əzasından, "Nicat" şöbəsinin və "Müsəvat" şöbəsinin tərəfindən, mən Şəhər İdarəsinin üzvlərindən olub da özümü bizzat vıcdanən borclu bilib, həman cəmiyyətlər tərəfindən və Şəhər İdarəsi namından [adından], bəlkə bilümm [bütün] vətəndaşlarımız tərəfindən Azərbaycan Parlamentinin bunca təntənəli surətdə güşədinə təbrik edib, deyirəm:

Yaşasın Azərbaycan dövləti!

Var olsun Azərbaycan istiqlalıyyəti!

Paydar, bərqərar olsun [var olsun, əbədi olsun] Azərbaycan Cəmiyyəti!

Əhməd bəy Atamalıbəyli

## MİLLİ QAYƏMİZ

Coğrafiya alimlərinin təyininə nəzərən, Qafqaziya dağları Balkan silsiləsinin bir hissəsi olub, sonradan vücuda gəlmiş Qara dəniz vasitəsilə bir-birlərindən ayrılmışdır. Osl



## «AZƏRBAYCAN» qəzetinin 1918-ci il 10 dekabr (Çərşənbə axşamı günü) tarixli 61-ci nömrəsinin ADA Universitetinin dəstəyi ilə transliterasiyası

Bir millətin səsinə kəsmək, onu susdurmaq əslə qabil deyil. İstiqlal fikri bu gün bir neçə nəfərə məxsus olmayıb, ümum millətin tələb etdiyi, çalışdığı bir əməldir [arzudur]. Bu əməli təcəssüm etdirməyə isə toplanmış Parlamentomuz borcludur.

Vətənimizi Balkan xarabalarına müşəbəh [oxşar] etməmək, onu yabançı ayaqlara tapdaq etməmək üçün mütləqə müstəqil olmalıyız. İdealsız bir millət, bir hökumət yaşamaz deyirlər.

İştə, yeni doğmuş Azərbaycanımızın ideali: istiqlaliyyət və onun həsulu yolunda səbat!

Əli Yusif

#### AZƏRBAYCANDA

\* Zaqafal quberniyası qubernatorunun vəsəliyi məlumata görə, orada “İspanyol nəzləsi” [İspan qrip] kəsibi-şiddət etməkdədir [şid-dətlənməkdədir]. Əhalinin qismi-əzəmi [böyük hissəsi] işbu xəstəliyə düçar olmuşdur. Bir hakim, beş fəldşer kifayət etməyir. Qubernator, Səhiyyə Nəzarətinə müraciətən müavinəti-tibbiyyə [tیبbi yardım] göndərilməsinə rica etmişdir.

\* Kanuni-əvvəlın [dekabrın] 4-dən Daxiliyyə Nəzarətinə [Daxili İşlər Nazirliyinə] teleqrafən xəbər verilir ki, Qazax əhalisi ilə Tiflis quberniyası əhalisi miyanındakı [arasındakı] əlaqəni yaxşılaşdırmaqdan ötrü, Qazax qaim-məqəmi ilə Tiflis qəzası qaimməqəmi və Gürcüstan sərhəd qarovulu müdiri Saloğluna getmişlər. Burada bir çox məsələlərdən əlavə, Saloğlu əhalisinin Qarayazı otaqlarından, dəmiryolundan, o tərəfdəki yataqlardan istifadə etmələri də müzakirə edilmişdir. Gürcüstan Cümhuriyyəti nümayəndəsi bu məsələni qəti surətdə rədd etmiş və demişdir ki, bu məsələni Ziraət Nəzarəti həll etməlidir. Qubernator rica edir ki, bu məsələ tezliklə həll edilsin. Zira ki, Saloğlu əhalisinin Qarayazı meşəsinə keçmələri gürcüləri əsa-biləndirir. Əlavə, ermənilər də Qazax qəzası yay otaqlarının yolunu bağlamışlar. Böylə gedərə əhali müflisliyə məruz qalacaqdır.

#### ANALARIMIZ NƏ TÖVR OLMALIDIRLAR?

Mənca, imdikı biz müsəlman övladı, tərbiyəni üç yerdən deyil, iki yerdən almaqdayız. Bizim aldıgımız tərbiyənin birincisi ailə içindən, daha doğrusu ana qucağından, ikincisi mühitimizdən; üçüncü olan məktəb tərbiyası təsirinin gücü biza o qədər çatmayır.

Həmin məlumə olduđu kimi, gürürüz: oxumamış, oxucu tərbiyası ilə böyüməmiş analarımız, övladını necə baslayır. Ona necə süd verir, necə yatırır, necə yedirir, nə tövrdə paltar geyindirir və uşağın atasına, əmisinə, dayısına qarşı nə dillər öyrədir. Ailəmiz içində, anamız qucağında aldıgımız tərbiyə bu.

Tərbiyasını böyləcə almış uşaq, ayaq tutub küçəyə çıxdıqda isə özü kimi tərbiyələnmiş bir mühitin içinə girir. İki tərbiyəsizlik o zaman birləşib uşağın zəhninə yerləşir. Vücdumuz böyləcə tərbiyə-sizliklə əhatə olduđu halda məktəbə gediriz. Məktəbdən dönüb həmin ailənin, həmin mühitin arasına daxil oluruz. Məktəbdə aldıgımız tərbiyə həmin gündə sönlüb gedir. Böylə bir tərbiyə ilə böyümüş məsum uşaq, zəhmətlər çəkib ali məktəblər, hətta darülfünunlar təhsilini ikmal etmiş olduđu halda tərbiyəsində, əxlaqında genə nöqsanlıq görünür.

Tərəqqi tapmış camaatlar ilə imdikı biz müsəlmanların arasında olan tədänni [mədəni savıyyə], tərəqqi təfavütləri həmin ana qucağından, mühit arasından başlayır. Hər kəs tərbiyasını özünəməxsus ailədən və mühitdən alıb, ərsəyi-cahanda ərzi-vücd etməkdədir [cahan səhnəsində özüni göstərməkdədir]. Bizdə müsəlman uşağı doğulduđu gündən etibarən Fransada namuslu bir firəng ailəsinə daxil etdirilib də on ildən sonra alınarsa, tərbiyası başqa firənglərdən zərracə nöqsan olmaz. Onun kimi də bir firəng uşağını imdikı bizim ailəməz tərbiyasına versələr, o firəngdə də tərbiyası biz müsəlmanların tərbiyəsindən yuxarı çıxmamaz.

Nemescədən ruscaya tərçümə edilmiş 20 cilddən ibarət, məhzən [sırf] uşaqlara məxsus bir qəmus [ensiklopediya] nəzərimdədir. Kainətdə insana ən yaxın əlaqəsi olan nə varsa, burada uşaq dili ilə anladılır. Uşaqça öylə şeylərdən məlumat verilir ki, bizim məktəb müəllimlərimizdən belə bəzilərinin o məlumatdan xəbəri olammaz.

Uşaq bunları nə zaman və harada öyrənir? Öz evində və ailəsi içində. Məktəbdən qayıdıb, nahardan sonra, istirahət vaxtında, anası ilə söhbət əsnasında, qucaqda aldığı tərbiyədən sonra böylələrinə də ananın yanında öyrənir.

Böylə anaların tərbiyasinin təsirdir ki, Parisi toplamaq üçün ən uzaq vuran toplar icad edən və Londonu bombardman üçün çepəlin ixtira eyləyən nemes böyüdürl və genə öylə analar tərbiyasinin nəticəsidir ki, o kimi ixtira və icad sahibi neməslərin qolunu geri qat-layan ingilis, amerikan, firəng vücdə gətirir. Bizim imdikı analarımızın vücdə gətirdiyi nə? Cümləmizə məlum.

Həzrəti Peyğəmbər zamanına, bizdən daha yaxın vaxtlara baxar isək, o vaxtların müsəlmanları şəriətə, dinə bizdən artıq əşinə olduqları kimi, içlərinə kişilər qədər oxumuş xatunlar da zühür etməkdə olduğunu görürüz. Fəqət bunların camaat işləri başında duran hökumətin mərifəti, basirəti sayəsində zühur gəlməsi oldu-ğunu da müşahidə edirik. Avropanın ortasında, Əndəlüsdə müsəl-man pədaşahlığı hökmran olduđu zamanlarda, hökumət, camaatı elmə, elm təhsilinə o qədər həvəsəlandırirdi ki, hər kəs bu həvəs sayəsində elm və fənn arxasınca qoşardı. Hökumət hər kəsdən artıq elm və fənn sahiblərinə məhəbbət və ehtiram etməklə, onları layiq olduqları mənəşəblərə təyin edirdi və hər qism elm və fənnə dair vəsifələr hazir edirdi. Camaat da böyləliklə məhəbbət və ehtiram, rəğbət və təsviq gördükdə, içlərinə böyük-böyük ağımlar, təbiblər, mühəndislar, siyasiylər və qeyri fənn sahibləri zühür etməkdə idi.

O zamanların xatunları da böylə idi. Əndəlüs pədaşahlarından Məlik Həkəm böylə oxumuş xanımlardan sərf [qrammatika] və hesab elmində artıq məlumat sahibi olan Linə xatunu öz dəftərxanasına alıb, kitabət [katiblik] xidmətinə təyin etmiş və ən gözəl xətt ilə məşhurə olan Fatimə xatunu mötəbər kitabların üzündən götürüb yazmağa məmur qılmışdı. Kərbubə Əhmədin qızı Aişə xatun bimisli [misilsiz] bir şairə olduđu kimi, kitab və risalələr mütə-ləisinin çoxluğu ilə də məşhura idi. Cəfər bin Nəsirin qızı Xədicə xatun həm şairə idi, həm də musiqi elmində mahirə idi. Öylə ki, musiqi alətini [əblətlərin] tarənnüm etdiyi halda hər kəsi heyran və bihüş edirdi. Əbu Yaqubun qızı Maryəm xatun, Əndəlüs qəlasının işbiliyə şəhərində bir məktəb təsis etmiş və özü kimi bir çox şagirdlər yetişdirmişdi. Raziya xatun dəxi nəzmi-kəlam [söz, seir söyləmək] və hüsnə-səliqə xüsusunda məşhura olduđu kimi, şərq məmləkətlərini səyahət etməklə də bir səyyahəyi-müştəhira [tanınmış səyyah]

olmuşdur və genə, Əndəlüs pədaşahlarından Məlik Hişam 11 ya-şında taxta əyləşdiyi zaman uşaqlığına görə hökumət işini yürüdəm-mədiyi mülahizəsi ilə anası Səbiha xatun siyasət elminə əşinə, səltənət işinə mahirə, aql və dirayəti ilə məşhura bir xatuni-fəridə [misilsiz xatun] olduđu üçün hökumət işini idarə etməyə vüzərə, vükəla tərəfindən vəsiyyə [vəkilüs-səltənə] [vəkil] təyin olunmuş, uzun müddət hökumət işlərini kamali-nizam və tərəqqi ilə idarə etmiş, dünyadan getmişdir. Oğlu Məlik Hişam cavanlıq səiqəsi [cavanlığın sövq etməsi] ilə sarayda eys-ışrətə məşğul olmaqlə hökumət işlərini qarışmadığı üçün müşarileyha [adı çəkilən] Səbiha xatun vəfat edincəyə dakin hökumət başında durmuşdur.

Hələ bir neçə xatunun tərçümeyi-halını yazdığımızda görürüz ki, o zamanki müsəlman xanımlarında bir çox elmə, fənnə əşinə analarımız var imiş.

Əcəba, o zaman vücdə gələn böylə analar hər zaman vücdə gələmməzmi?

*M. Ayn. Mirbağırzadə*

#### TƏSHİH [DÜZƏLİŞ]

Düinkü nömrəmizdə “Təəssürət” sərlövəhli məqələnin son cüm-ləsinə “ediləcəyinə” kəlmə[sis] əvəzinə xəta olaraq “edilməyəcəyi-nə” sözü tərtib edilmişdir. Bu surətlə təshih-i-kefiyyəət edərək “Cavan Parlamənımızın birinci iclasından hasil olan təəssürət gələcək əndişələrimizin zail edilməyəcəyinə” cümləsini böylə oxu-mağı xahiş edəriz:

*“Cavan Parlamənımızın birinci iclasından hasil olan təəssürət, gələcək əndişələrimizin zail edəcəyinə ümidlər verib, indiki övə-mizin də bir dəracəyə qədər hiss etdiyimiz ağırlığı müqəbilində qəl-bimizdə təslitəyatimiz bir hiss oyadır.”*

#### BAKI XƏBƏRLƏRİ

\* Azərbaycan İctimaiyyəni-İnqilabiyyəun [Sosialist İnqilabçılar] Firqəsinin Bakı komitəsi ümum yoldaşları seçənbə [çərşənbə axşamı] günü, kanuni-əvvəlın [dekabrın] 10-unda, axşam saat 4-də Türk Ocağında vəqə olacaq iclasa davət edir. Müzakirə ediləcək məsa-lələrin mühüm olduđu üçün hamı yoldaşların gəlmələri və gecik-məmələri mütəmənnadır [xahiş olunur].

\* Zaqafqaziya Şeyxüsiləmi, Ədyən Nəzarətinə [Dini Etiqad Nazirliyinə] kanuni-əvvəlın [dekabrın] 2-də müraciət edib, vəz-ifəsindən istefə verməsini bildirmişdir. Nəzarət, şeyxüsiləmə həz-rətlərinin millət yolundakı fəaliyyətinə nəzərə alaraq, Gəncə Ruhani məktəbinin müdirliyinə təklif etmişdir.

\* Bələdiyyə İdarəsi əhaliyə elam edir [bildirir] ki, şəhər kitabx-anası bayram günlərindən siva [başqa], hər gün saat 1-dən 4-ə dək, axşam 5 yarımndan 7 yarımadaq açıqdır.

##### İngilislərdən ötrü benzin

Ticarət və Sənəət Nəzarəti Bakı mövqifi [stansiyası] müdirinə müraciətən ingilis qoşunları üçün ərzaq və mühümmət [ləvazimat] cəm edən komitədən Batuma göndərmək üçün altı vaqon benzin qəbulu barəsində lazımi binəgüzərliqdə bulunsun [sərəncam versin].

##### Gürcüstandan ötrü neft

Ticarət və Sənaye Nəzarəti Gürcüstan siyasi mürəxəssliyi [nümayəndəliyi] Azərbaycan Türük və Məabir Nəzarəti [Naqliyyat və Rabitə Nazirliyi] və Xariciyyə Nəzarəti ilə Azərbaycan sərhədindəki cövnhər yolu və Gürcüstandan keçən neft yolu Batumədək işləməsi barəsində etilafə [uzlaşmaya] gəlmişdir. Bu etilaf mövcubinə [uzlaş-maya əsasən] Gürcüstan tranzit müqavilənəməsi imza edilincə və Gürcüstan-Azərbaycan siyasi nümayəndələrinin etilafı olmayınca neftdən istifadə etməməlidir.

##### Batum üçün neft

Ticarət və Sənaye Nəzarəti, Xəlq Təsərrüfatı Şurasına əmr ver-mişdir ki, Batum üçün 1 milyon put neft buraxsın.

##### Müsəlləh [silahlı] soyğunçuluq

Kanuni-əvvəlın [dekabrın] 3-də Şamaxı qəzasının Qaraduzlu kən-dinin sakini Ağaməhəmməd Əhməd oğlu 6-cı dairə polis müfəttişliyi-nə xəbər vermişdir ki, Xırdalan kəndindən Qaraduzlu kəndinə get-diyi vaxt iki nəfər namalul müsəlləh bədəfkarlar [badniyyətlər] onun 2200 rublə pulunu, iki gırvanka qənd, iki gırvanka çörəyini alıb Xırdalan mövqifinə [stansiyasına] tərəf getmişlərdir.

##### Qənd itmiş

İşbu günlərdə məlum olmuşdur ki, “Samopomos” istehlak cəmiyyəti anbarından 600 put qənd yox olmuşdur. Anbarda olan qəndin miqdarı min put imiş. Qənd bu ilin zərfində bir çox əşxas [şəxslər] və cəmiyyətlər tərəfindən həcz [müsadirə] edilir, əhaliyə verilməyirmiş.

Dənildiyinə görə, cəmiyyət axirüləmr qənddən manpəsi qayır-maq xəyalında imiş. Şimdi məlum olur ki, qəndin çox hissəsi anbar-dən yox olmuş. Əvvəlcə 100 put, sonra da 500 put oğurlanı. Şayiata [şayilərə] görə 500 put qəndi kim isə Balaxanıya fəhlələrə vermək üçün aparıbmiş. Fəqət, kimin naminə, kim tərəfindən aparılıb məlum deyildir. Cəmiyyətin idarəsi iclaslarında bu məsələ qəlxıd-qa, məsələni yaddan çıxarmaq istəyirlər. Halbuki, qəndin fiyətı çox böyükdürl. Bazarda qəndi 32 rubləyə satırlar. Beləliklə, yox olmuş 600 putun qiyməti 768 min rublə edir.

\* Ərzaq Nəzarəti, Türük və Məabir Nəzarətinə müraciətən xəbər vermişdir ki, dəmiryolu məmurunı [məmurları, işçiləri] Bakıdan aparılan ərzaqdan ötrü heç bir vəsiqə tələb etməyirlər. Ərzaq Nəzarəti müvəkkili rica etmişdir ki, bu barədə lazımi binəgüzərliqdə bulunsun [sərəncam versin].

\* Ərzaq Nəzarəti müvəkkili Türük və Məabir Nəzarətinə müraciətən rica etmişdir ki, Poylu mövqifindən bəri dəmiryolu ilə kənd cəmiyyətləri tərəfindən aparılacaq toxum üçün növbəsiz vaqon versinlər. Zira ki, işbu toxum Ağşeron şibhi-cəzirəsindəki [yarımadə-sindəki] zəmilərdə əkiləcəkdir.

\* Ərzaq Nəzarəti, Hərbiyyə Nəzarətinə müraciətən Şəki dairəsindəki qoşunlar üçün 1919-cu sənədə nə qədər taxıl və ələf və ləzgi şalı lazım olduğunu isticəvadə bulunsunlar [soruşmuşdur].

\* Ərzaq Nəzarətinə Tiflis və Təzaşəhərdən ötrü, ərzaq ilə mübadilə 30 min ton put neft, 10 min put cövnhər, min put benzin, 5 min put makinə yağı təklifi varid olmuşdur [gəlmişdir]. Ərzaq Nəzarəti müvəkkili mübadilə komisyonusuna müraciətən işbu iqdama-ta [əməliyyata] girişməyi tövsiyə etmişdir.

#### ƏRZAQ İŞLƏRİ

Bakı Ərzaq idarəsinin gündəlik məlumatına görə, kanuni-əvvəlın [dekabrın] 5-də Bakıya daxil olan ərzağın miqdarı: Dəmiryolu ilə buğda 4423 put, kartof 2363 put. Kanuni-əvvəlın 6-da: buğda 1336 put, un 44 put, kartof 800 put. Kanuni-əvvəlın 7-da: buğda 5239 put, un 207 put, arpa 1677 put. Kanuni-əvvəlın 8-da: buğda 5113 put, un 1692 put, arpa 5085 put, ot 931 put.

\* Kürdilladze və qeyriləri Ermənistandan alıb Azərbaycan yolu ilə Gürcüstana apardıqları iki min qaramala yol kirayəsi və qeyrə üçün icazənamə istadikları üçün Ərzaq Nəzarəti bu barədə Azərbaycan Hökumətinin Gürcüstan vəkilii Cəfərov cənablarına yazıb, Cəfərov Gürcüstan yolu ilə də İrana və Batuma Azərbaycandan göndərilən bəzi ərzaq üçün yol icazəsi alınmasını xahiş edir.

\* Bakı şəhər Ərzaq idarəsi, Bakıya daxil olan ərzağı həcz [müsadirə] etmək üçün bir nəfər nəzarətçi də göndərilməsinə ingilis ərzaq komissarı kapitan İnvuddan xahiş etməyi “Azərbaycan” qəzetəsinin 50-ci nömrəsində müfəssalən dərc etmişdi. Bu barədə yerli acentələr qarışcağı, qəzetənin həmin nömrəsində Ərzaq Nəzarəti tərəfindən Bakıya gətiriləcək ərzaq sərbəstliyi elanına zidd olmasını və bir neçə dəfə şəhər Ərzaq idarəsi, Ərzaq Nəzarətindən bixəbər ərzaq həcz etdiyini və böyləliklə şəhərə gələcək ərzaq işləri müşkülə uğradığını, bahalıq və qeyrəni nəzərə alıb, şəhər Ərzaq idarəsi həcz işlərini Nəzarətdən [Nazirlikdən] izinsiz qarışmamasını və ingilis komandası ilə ancaq Nəzarət xəbərdarlığı və razılığı ilə ərzaq işlərində münasibətdə olmağı Ərzaq Nəzarəti şəhər Ərzaq idarəsinə yazıb xahiş edir.

\* Kutais şəhərindən Bakıya, Ərzaq Nəzarəti namına [adına] 415 put lobya və Keç şəhərindən iki min put noxud, Bakıdan Tiflisa göndəriləcək iki vaqon duza əvaz olaraq gətirmək üçün Ağahüseyn Şıxəliyevə Ərzaq Nəzarəti icazənamə vermişdir.

#### GÜRCÜSTANDA

Axısannın işçiləi *“Borba” qəzetəsi kanuni-əvvəlın [dekabrın] 3-də Borjomdan bir böylə teleqram almışdır:*

*“Bu gün bizim qoşunlar Axısakya daxil oldular. Məsxiyyə və Cavaxetiya fərariləri miyanında [arasında] şadlıqdır. Türk sərhəd daşları 1877-ci sənə sərhədinə tərəf aparılıb. Müsəlman fığarası, cümhuriyyət qoşunlarını şadlıqla qarşılaşmışlar. Həyat adı yoluna düşür. İnanıram ki, yorulmuş millət bir daha bəy hökuməti üzünü görməyəcəkdir. Cavaxetiya da əhval böylədir. Yarın türklər Axkalakə taxliyə edərək Ərdahan sərhədinə çəkiləcəklər.”*

*Hökumət xüsusi müvəkkili: Leoroxadze.”*

##### Ancaparidzenin teleqramı

Bu yaxınlarda Soçidə bir qurultay iniqad etməkdə [baş tutmaqda] idi. Gürcüstan Cümhuriyyəti Hökumətinin Soçi dairəsinə müvəqqəti mühləq [ilhaq] etməsi məsələsindən dolayı qurultayda öz razılığını bəyanla dərmıyan edir [irəli sürür] ki, Rusiyada demokrasi əsas üzərində hökumət təşkil edərsə, o vaxt Soçi dairəsi o “federasyona” daxil olacaqdır. Qurultay, Kuban nahiyə radasına və Gürcüstan Cümhuriyyətinə birər təbrik teleqramı göndərməyi qət etmişdir.

#### TEATRO VƏ MUSIQİ

Bu gün, seçənbə [çərşənbə axşamı] günü, kanuni-əvvəlın [dekabrın] 10-da Hökumət Teatrosunda, bu mövsümdə əvvəlinci dəfə olaraq Hacıbəyli Qardaşları Müdiriyyəti tərəfindən Üzeyir bəyin məşhur “Arşın mal alan” operettası mövqeyi-təməşayə qoyulacaq-dır. Bu oyunda məşhur aktyorlarımızdan Soltan bəyin rolunu Ələkbər Hüseynzadə, Əsgərin rolunu Sarablı və Vəlinin rolunu isə Hacıağa Abasov ifa edib, Müdiriyyətin təza qəbul etdiyi artistkaları daxi işti-rak edəcəkləridir. Biletlər teatronun kassasında satılmaqdadır.

##### Elan

Persidski küçədə vəqə [yerləşir] Qasım bəy hamamının müstə-ciri [icarəyə götürün] sifətiylə ümum möhtərəm müsəlman xanımlarına bununla elan edirəm ki, bu tarixdən etibarən hamam hər həftə şənbə günləri zənəna [qadınlara] məxsus olacaqdır. Və əlavə edirəm, hamam idarəsi hamamə gətirilən əlbisə və sair xüsusunda cavabdehəndəliyi [cavabdehliyi, məsuliyyəti] boynundan atır. Hər kəs öz paltarının mühafizəkarı olmalıdır.

Kamali-əhtiramla: Məşhədi Həsən Məşhədi Məhəmmədəli oğlu.

*297 1 - 1*

#### OPERETTA

#### AXSAN TAMAŞASI

Azərbaycan Hökuməti Teatrosunda Zülfüqar bəy və Üzeyir bəy Hacıbəyli Qardaşlarının Müdiriyyəti Səşənbə [çərşənbə axşamı] günü rabülvəvəl ayının 6-sında (dekabrın 10-unda) 1337-1918-nci ildə təntənəli bir surətdə mövqeyi-təməşayə qoyulacaqdır. Üzeyir bəyin yazmış olduğu məşhur ARŞIN MAL ALAN operettası, 4 pərdədə. İştirak edən əşxas [şəxslər] təfsilən proqramda yazılıbdır. Ancaq bu səfər isə “nökr Vəli”nin rolunu birinci dəfə olaraq məşhur komik Hacıağa Abbasov cənabları ifa edəsdir. Böyük musiqi orkestri Üzeyir bəyin təhti-idarəsində [idarəsi altında]. Biletlər teatrın kassasında satılmaqdadır. Təməşə başlanacaqdır axşam saat 8-in yarısında. Dirijor: Üzeyir bəy Hacıbəyli. Rejissor: Hüseyn Ərəbli. Məsul: Xəlil Hüseynzadə. Müavin: Hacıbaba Şərifzadə. Müdir: Zülfüqar bəy Hacıbəyli.

*b/20*

Azərbaycan Kazyonnu Palatasının Hökumət gəlir vergisi xüsusun-da verdiyi qanunun 77-80-ci maddələr[i] mövcubincə [maddələrinə əsasən] **elan edir:**

a) Kirayəninşinlərə, ev və qeyri-mənqul [daşınmaz] əmlak sahi-blərinə; b) Dövlət, mənəsb (bəy, tacir və qeyrə) və ictimai (şəhər, kənd idarələri və qeyrə) müəssisələrə, xüsusi şirkətlərə qeyri-mən-qul əmlak, ticarət, sənəət və qeyri gəlir verici müəssisə sahibləri və icarədarlarına; c) Səhmdarlar şirkəti və cəmiyyətlərinə, pay şirkətlərinə, səhmdarlar, ticarət və torpaq bankalarına, xüsusən lom-bardlara və mənqul [daşınan] əşyaya pul və mal buraxan şirkətlərə:

1) Bakı şəhərində, ətrafındakı Belyi qorodda, Bibiheybatda, mədənlərdə, Balaxanı, Sabunçu, Ramana, Zabrat, Binəqədi və Suraxanı kəndlərində, Sabunçu və Suraxanı kəndləri miyanında [arasında] vəqə əmədən dairəsində [Əmirhacıyan və Xilə kəndləri] kənd qeyri-mənqul əmlakı olan yerlərdən siva [başqa] və Gəncə, Nuxu və olan üzvdə Şuşa şəhərlərində olan kirayəninşinlər 1918-ci il kanuni-əvvəlın 1-dən gec olmamaq şərti ilə öz ev sahiblərinə və yaxud onları əvəz edənlərə xüsusi vəraqələr üzərində bu vaxta kimi kirayəninşin işğal etdiyi mənzilədə neçə nəfər mədaxilə [gəlir] olan əşx-asın siyahısı verilməlidir. Xüsusi mədaxili olan da buraya daxildir.

2) Ev və qeyri-mənqul əmlak sahibləri kirayəninşinlərdən aldığı siyahıları və öz siyahısı ilə bərabər 1919-cu il kanuni-səninin [yan-varın] 7-dən gec olmamaq şərti ilə məhəlli [yerli] vergi idarəsi sədrinə təqdim etməlidir.

3) Bu siyahılardan başqa ev və qeyri-mənqul əmlak sahibləri həmin vaxtda, həmin sədrə xüsusi vəraqələr üzərində bunların evlərində və əmlakında vəqə mənzillərin, ticarət və sənəət müə-sisələrinin, anbarların, skladların sakinlərinin adlarını verməlidir.

4) Yuxarıda “b” fəslində göstərilən müəssisələr 1919-cu il kanuni-sənədən gec olmamaq şərti ilə bu siyahılar qulluqçular yaşadığı məhəllin sədrinə verilməlidir. Xüsusi vəraqələr üzərində 1915-ci il kanuni-əvvəlın 15-inə kimi qulluqçularının siyahısını verməlidirlər.

5) Səhmdarlar şirkəti, ictimai və qeyriləri “c” maddəsində göstərilən cəmiyyətlər 1919-cu il kanuni-sani 7-sindən gec olmamaq şərti ilə, Azərbaycan Cümhuriyyəsinə və əcnəbi məmləkətdə olan səhmdarların və pay sahiblərinin siyahısı və adını və pay sahiblərinin adlarını və ümumi iclasda iştirak üçün təqdim olunan səhmdarlar və pay sahibləri siyahısını, səhm və payların miqdarını Azərbaycan Kazyonnu Palatasına bildirməlidir.

6) Yuxarıda sayılan siyahıları yazmaq üçün vəraqələri şirkət müəssisələr hər gün vəqə olduğu məhəlli idarələrdən, ev sahibləri isə polis idarələrindən alaçaqlar.

7) Siyahıları yazmaq qanunu bu vəraqələrdə yazılmışdır. Bu barədə məlumat almaq istəyənlər məhəlli idarə sədrinə müraciət edə bilərlər.

8) Bu siyahıları verməyənlər, vaxtından gec verənlər və siyahını natamam yazanlar hökumət gəlir vergisi qanununun 126-cı maddəsi mövcubincə [əsasında] 100 rubləyə kimi cərimə ediləcəklər.

9) Bakı və Balaxanı-Sabunçu polis dairəsində aşağıdakı məhəlli vergi idarələr təşkil edilmişdir:

1. 1-ci şəhər idarəsi	1 və 2-ci polis idarələri
2. 2-ci şəhər idarəsi	10-cu polis idarəsi
3. 3-cü şəhər idarəsi	3-cü polis idarəsi
4. 4-cü şəhər idarəsi	4-cü polis idarəsi
5. 5-ci şəhər idarəsi	5-ci polis idarəsi
6. 6-cı şəhər idarəsi	6-cı polis idarəsi
7. 7-ci şəhər idarəsi	7-ci polis idarəsi
8. 8-ci şəhər idarəsi	8 və 9-cu polis idarələri
9. 9-cu şəhər idarəsi	Sabunçu kəndi və mədəni və Suraxanı, Əmirhacıyan və Bülbülə kəndləri
10. 10-cu şəhər idarəsi	Balaxanı, Zabrat və Binaqadı mədən dairəsi

*b/13*

*3 - 3*

##### Mama M. K. Şerman

Qəbul edir: mamalıq, ommaq (massaj) və iynə vurmaq işləri. Həmçinin xəstələrə qulluq etmək işində də təcürbəsi vardır.

Ünvanı: Kolyubinskiki küçədə Parapetin qabağında Dildarovun 26 nömrəli evində 2-nci mərtəbədə.

*Telefon 24-62*

##### Arvad diş həkimi Z. A. Şexter xanım

Dişlər ağırsız çıxarırlr. Qızıl qapaq, qarma və hər növ qayıрма dişlər. Dişin yaxşı qayrılması təmin olunur. Kənardan gələnlər üçün iş tezliklə görülür. Qiymətlər münasibdir.

Qəbul olunur 9-dan 2-yə və axşam 4-dən 7-yə kimi. Vorontsovski küçə, 14 nömrəli evdə, parədni qapıdan.

*215*

##### Diş həkimi B. L. Levin

Dişlərə müalicə edir, doldurur, ağırsız çıxarır və qızıl və kaucuk üzərində süni diş qayırır. Tsitsyanovski caddə nömrə 7, Qubernskinin küncündə.